

O fotografii

historia, nurty, kierunki, mody, podziały

Anna Benicewicz-Miazga, Ernest Klauziński, Anna Góra

Fotografia (z gr. *Światło i pisać*) – zbiór wielu różnych technik, których celem jest zarejestrowanie trwałego, pojedynczego obrazu za pomocą światła. Potoczne znaczenie zakłada wykorzystanie układu optycznego, choć nie jest to konieczne.

Uproszczenia i skróty są zamierzone i wynikają z obszerności poruszanego zagadnienia.

Czym jest aparat

Aparat fotograficzny to w swych podstawach pudełko z otworem, przez który wpada światło tworzące obraz na jego tylnej ścianie. Ta podstawowa budowa nie zmieniła się od czasów pierwszych konstrukcji, które można by nazwać prekursorami dzisiejszego aparatu fotograficznego, czyli od czasów Camera obscura (łac. ciemna komnata), zwanej także kamerą otworkową. Dzisiaj otworek zastąpiony jest układami precyzyjnych soczewek, a na tylnej ścianie jest umieszczona błona światłoczuła lub elektroniczny przetwornik obrazu. Historia Camera Obscura sięga czasów starożytnej Grecji, gdzie Euklides w swojej Optyce opisywał prostoliniowe rozchodzenie się światła i możliwość powstawania obrazu po przejściu promieni słonecznych przez niewielki otwór. Obserwacje z użyciem tego prostego instrumentu optycznego były prowadzone przez starożytnych Chińczyków, Greków i Arabów. Jednak pierwszy znany nam naukowy opis

Podział aparatów:

Według technologii

- aparat klasyczny analogowy
- aparat cyfrowy

Według budowy

- aparat przeziernikowy
- aparat skrzynkowy
- aparat mieszkowy
- aparat dalmierzowy
- lustrzanka
- lustrzanka jednoobiektywowa
- lustrzanka dwuobiektywowa
- aparat studyjny
- lotniczy aparat fotograficzny

ciemni optycznej znajduje się w rękopisach (najprawdopodobniej z 1020 roku) arabskiego matematyka Alhazena (Hasana) z Basry.

Dywagacje

Fotografika to dziedzina sztuki polegająca na tworzeniu obrazów malarsko-podobnych przy pomocy technik fotograficznych. Do wykonywania zdjęć fotograficznych i diapozytywów używa się najczęściej aparatów fotograficznych, ale nie są one warunkiem otrzymania fotografii, ponieważ można ją uzyskać poprzez naświetlenie materiału światłoczułego, na którym ułożony jest przedmiot. Podobnie procesy fotografii tradycyjnej (wywoływanie i utrwalanie) nie są konieczne do powstania obrazu fotograficznego (powstaje przez samo naświetlenie), bo przecież można go otrzymać również cyfrowo.

Fotografik (artysta fotograf) to fotograf zajmujący się fotografią artystyczną. Termin ten został wprowadzony przez Jana Bułhaka, którego zamiarem było odróżnienie artystów od rzemieślników. w połowie XX wieku różnica ta zaczęła się zacierać, gdyż prace niektórych fotoreporterów i fotografów reklamowych uznano za artystyczne. Obecnie termin ten funkcjonuje tylko w Polsce. Fotografik może być zrzeszony w Związku Polskich Artystów Fotografików (ZPAF) oraz w Fotoklubie Rzeczypospolitej Polskiej Stowarzyszenia Twórców.

Fotograf i fotografik to dwa różne pojęcia. Wspólną mają jedynie znajomość rzemiosła. Aby zostać artystą fotografii, trzeba znać i rozumieć malarstwo, posiadać wiedzę o historii fotografii oraz wiedzieć, jak fotografowali mistrzowie. Do tego, by być artystą fotografikiem, potrzebne jest wiedza, wyobraźnia i wrażliwość plastyczna, spostrzegawczość, pamięć wzrokowa, a także podstawowa umiejętność

rysowania i malowania. Istotna będzie także duża wiedza o technologiach fotograficznych i ich zastosowaniach. To samo dotyczy oceny i krytyki fotografii. Aby móc oceniać zdjęcia, należy zapoznać się z historią fotografii, rozwojem i przeobrażaniem się, które zdeterminowane było rozwojem techniki, aktualną historią, sytuacją polityczną, bądź modą. w środowiskach fotograficznych i nie tylko, od dłuższego czasu można zaobserwować spory dotyczące „wartości” fotografii cyfrowej i przewagi nad nią fotografii analogowej, a także porównywanie fotografii modyfikowanej w programach graficznych do tej surowej, czarnobiałej i kolorowej. Stary jak sama fotografia spór jest chyba bezzasadny. Wszelkie nurty, które dominowały w fotografii w danym okresie były krytykowane przez poprzedników i następców. Od dawna stosowano techniki manipulacji, fotomontażu, poszukiwano nowych form wyrazu twórczego i przekazu wizualnego. Wartościowym dziełem były prace zarówno minimalistyczne, jak i w pełni eksponujące fotografowany obiekt i towarzyszące mu zjawiska. Obecnie w wielu kręgach panuje moda i ogólne przekonanie jakoby fotografia pokazująca pozytywne strony rzeczywistości, była mniej wartościowa od fotografii uwypuklającej brzydotę. To widać wyraźnie w pracach, które wygrywają konkursy fotograficzne (głównie na reportaż). Najlepiej odbierane są zdjęcia o tematyce wojennej, kontrowersyjnej, przesyconej cierpieniem, brzydotą, a czasem wręcz pełne turpizmu.

Początek XXI wieku ma jedną zaletę – brak jednego trendu i głównego nurtu, zarówno w sztuce, jak i w modzie, czy literaturze. Obecnie czerpie się z doświadczeń minionych wieków, zestawia się w całość często przeciwstawne elementy, a w efekcie powstają interesujące i oryginalne prace. Fotografia niewątpliwie jest sztuką i nadal pozostaje jedną z najbardziej precyzyjnych form osobistej

wypowiedzi artysty na temat otaczającego go świata.

Vilém Flusser ukazał drugą stronę fotografii, sugerując, że to fotograf jest kontrolowany przez aparat, a nie odwrotnie. Według niego fotografia, jako zjawisko masowe powoduje, że każdy człowiek jest w stanie zrobić zdjęcie, przez co staje się mniej obiektywny, jeśli chodzi o odbiór fotografii. Podobnie jak sztuka masowa, fotografia w rękach większości ludzi wcale sztuką nie jest, a aparat poddaje rzeczywistość manipulacji i zniekształceniu. Wielu się z nim nie zgadza.

Wartość zdjęcia określa nie tylko temat, ale pomysł na jego realizację, inwencja wykorzystania technik, ich poprawne zastosowanie i uchwycenie chwili. Ważny jest też wybór odpowiedniego sprzętu do warunków i charakteru obiektu oraz dobór metod obróbki. Obraz musi być ciekawy, zwracać uwagę, zawierać w sobie jakąś treść i nie być kopią czegoś, co już zrobiło wielu w identyczny sposób. Powinien wzbudzać emocje, również te pozytywne, często sprowadzające się do stwierdzenia „jakie to ładne”. Dobre zdjęcie to wynik indywidualnych przemyśleń i decyzji fotografa, a nie powielony schemat. Innymi słowy – musi się na nim „coś dziać”. Określenie arcyzmu fotografii jest bardzo trudne i niejednoznaczne. Wszystko jest kwestią gustu odbiorcy i dążeń twórczych, poszukiwań i upodobań fotografa. Zarówno obrazy z biednych, zrujnowanych budynków w technice czarno-białej, jak i tropikalnych wysp mogą być dobre lub złe, artystyczne lub kiczowate – ale o tym decyduje sposób przedstawienia danego tematu, jego realizacja. Trzeba ponadto pamiętać, że fotografia czarnobiała jest znacznie prostsza od kolorowej, przy której poza kadrem, techniką i treścią trzeba zapanować nad kolorystyką obrazu. Fotografowie często nadużywają techniki czarnobiałej, sądząc, że jeśli „zdejma” kolor ze

Nicephore Niepce około 1826 roku, używając camera obscura i cynowej płyty pokrytej bituminem, zrobił zdjęcie z okna swojej pracowni w Le Gras. Czas ekspozycji, zdaniem ekspertów, wynosił ponad osiem godzin – dlatego dwa przeciwległe skrzydła budynku są oświetlone. Historycy fotografii są zgodni, że jest to pierwsza na świecie fotografia. Niepce zaprezentował swoje prace, w tym Widok z okna pracowni przed Royal Society, dołączając oświadczenie, w którym określił siebie wynalazcą „heliografii” – procesu „uchwycenia obrazów odbitych w camera obscura w stopniowanych odcieniach od czerni do bieli jedynie za pomocą światła”. Ponieważ nie podał dokładnych informacji o sposobie wykonania zdjęć, Royal Society odrzuciło raport.

zdjęcia stanie się ono bardziej wartościowe. Na dobre zdjęcie składają się: dobry temat, pomysły i oryginalny sposób jego realizacji, odpowiednia kompozycja elementów w kadrze, ostrość, czas naświetlania, perspektywa, kontrast, kolor i dominanta barwna, tło.

Fotografując trzeba nauczyć się świadomie patrzeć i wyobrazić sobie, jak daną scenę „zobaczy” aparat wyposażony w obiektyw o różnych parametrach. Oko ludzkie pozostaje najdoskonalszą kamerą i nie wszystko, co odbieramy jako piękne w naturze wyjdzie tak samo na zdjęciu.

Dagerotypia

Obraz powstawał na wypolerowanej na lustrzany połysk, pokrytej srebrem miedzianej płytce, uczulonej na światło parami jodu.

Tuż przed zdjęciem wkładano wypolerowaną blaszkę do specjalnej skrzynki w której osiadanie par jodu trwało do 30 minut. w wyniku tego procesu otrzymywano unikalny, odwrócony stronami, monochromatyczny obraz o bardzo wysokim oddaniu szczegółów.

Dagerotyp był zdjęciem unikatowym, bardzo delikatnym, który łatwo ulegał uszkodzeniom i dlatego umieszczano go pod szkłem i zamykano w etui.

Dagerotypy ze względu na bardzo niską czułość trzeba było naświetlać nawet kilkadziesiąt minut.

Kalotypia (Talbotypia)

Pierwszy proces negatywowo – pozytywowo. Utajony obraz negatywowo otrzymuje się na papierze uczulonym azotanem srebra i jodkiem potasowym. Tak przygotowany papier-negatyw umieszcza się w aparacie fotograficznym i naświetla. Następnie papier wywołuje się w roztworze kwasu octowego i galusowego oraz azotanu srebra. Otrzymany papierowy negatyw kopiuje się stykowo w świetle słonecznym na tzw. solnym papierze uczulonym za pomocą roztworu azotanu srebra i soli (odbitki solne). Ta metoda umożliwiła skrócenie czasu naświetlania zdjęć do 30 sekund w słoneczny dzień.

Cyjanotypia

Najstarsza monochromatyczna technika fotograficzna, pierwszy proces bezsrebrowy. Papier akwarelowy nasycony roztworem żelazicyjanu potasowego i żelazicytrynianu amonowego poddaje się naświetlaniu stykowemu przez negatyw. Naświetlanie następuje za pomocą światła słonecznego lub innego źródła promieni UV. Wywoływanie odbywa się pod wpływem strumienia zimnej wody.

Obrazy cyjanotypowe mają niebieskie zabarwienie.

Trochę historii

Za datę wynalezienia fotografii uważa się 7 stycznia 1839r., kiedy to D.F. Arago na posiedzeniu Akademii Nauk w Paryżu podał do publicznej wiadomości szczegółowy opis techniki dagerotypii. Niektóre źródła podają datę 19 sierpnia 1839 - kiedy wynalazek został oficjalnie zatwierdzony przez Akademię Francuską.

Technikę dagerotypii wynalazł Nicephore Niepce i Louis Daguerre, a prace nad nią rozpoczęto już w 1830r. Metodą tą wykonywano głównie portrety i była ona, równoległe z talbotypią, stosowana do połowy XIX w., kiedy obie te techniki zostały wyparte przez metodę kolodionową.

W 1855 roku Clark Maxwell odkrył zasady fotografii barwnej, tworząc podwaliny do powstania i rozwoju fotografii tego typu.

W 1888 roku zakłady George Eastmana (Eastman Dry Plate Company) rozpoczęły produkcję pierwszego na świecie aparatu na błonę zwojową, sprzedawanego pod nazwą Kodak. Popularność tego aparatu sprawiła, że do nazwy firmy dodano słowo Kodak. w 1891 Thomas A. Edison opracował perforowaną błonę zwojową o szerokości 35 jako błonę filmową, która później stała się standardem w aparatach małoobrazkowych. w 1914 roku

Albumina

Metoda pokrywania papieru kurzym białkiem-albuminą. Albuminowe odbitki pozytywowe wykonuje się na papierze lub na innym podłożu uczulonym azotanem srebrnym i pokrytym kurzem białkiem i chlorkiem sodowym. Obraz otrzymuje się przez stykowe naświetlanie negatywu w świetle słonecznym. Odbitki albuminowe mają kolor czerwono-brązowy i można je tonować na inne kolory – od ciepłych brązów poprzez fiolety do głębokich czerni używając do tego celu chlorku złota. To pierwsza metoda pozwalająca na wygodne powielanie odbitek.

Mokra płyta kolodionowa

W tej metodzie preparuje się specjalny negatyw, z którego można już robić dowolną ilość odbitek. Negatyw musi być przygotowany bezpośrednio przed wykonaniem zdjęcia i natychmiast wywołany. Płyta szklana (negatyw) musiała być ręcznie pokryta kolodionem (roztwór nitrocelulozy, eteru i alkoholu), następnie uczulona azotanem srebra, naświetlona kiedy jest jeszcze mokra (wysuszona traci czułość), natychmiast wywołana, a na koniec utrwalona w cyjanku potasu. Po wysuszeniu lakieruje się powierzchnię płytki szklanej mieszaną stabilizatorem i oleju lawendowego.

Technika kolodionu jak każda technika manualna jest w znacznym stopniu nieprzewidywalna, a przez to może prowadzić do uzyskiwania zaskakujących efektów.

W czasach mokrej metody kolodionowej powstawały także fotografie metodą tzw. ambrotypii i ferrotypii pozwalającej uzyskać jeden unikalny obraz. Ambrotypia to metoda w której jasny negatyw wywołanej mokrej płyty kolodionowej oglądany na czarnym podłożu w świetle odbitym sprawia wrażenie pozytywu. Ferrotypia, to sposób wykonania zdjęcia w którym światłoczułą warstwę kolodionu nanoszono na płytkę żelazną (ferrum) pomalowaną na czarno.

Chromianowa technika fotograficzna tzw. „guma”

W latach pięćdziesiątych dziewiętnastego wieku, zaczęto intensywnie pracować nad techniką fotografii barwnej. Podczas wielu prób z pigmentami, gumą arabską i dwuchromianami, wynaleziono litograficzną technikę „gumy”. Do otrzymywania obrazów wykorzystuje się światłoczułość roztworu dwuchromianu amonu lub potasu oraz gumy arabskiej jako koloidu organicznego. Papier akwarelowy pokryty takim roztworem z dodatkiem pigmentów barwnych, naświetla się stykowo światłem słonecznym przez negatyw. Po wywołaniu, czyli rozpuszczeniu w wodzie emulsji, otrzymujemy gotową pracę.

Olej

Najpierw przygotowuje się papier akwarelowy przeklejając go żelatyną, a następnie uczula się go za pomocą roztworu z dwuchromianu amonu i alkoholu. Tak przygotowany papier naświetla się przez negatyw stykowo, światłem słonecznym. Następnie płucze się w zimnej wodzie w celu wypłukania dwuchromianu. Po wysuszeniu ostrożnie podgrzewa się obraz żelatynowy w ciepłej wodzie tak aż powstaje żelatynowy relief.

Relief powstaje wskutek zgarbowania żelatyny w różnym stopniu w różnych partiach obrazu (w miejscach ciemnych – żelatyna zgarbuje się całkowicie; w światłach prawie wcale). w miejscach zgarbowanych żelatyna pęcznieje najmocniej.

Następnie wilgotny papier pokrywa się farbą drukarską za pomocą grubego pędzla. Farba najbardziej przylega do miejsc najsilniej zgarbowanych, napęczniała żelatyna nie przyjmuje farby.

Bromolej

Punktem wyjścia jest normalne powiększenie na papierze bromosrebrnym.

Po utrwaleniu zdjęcia następuje proces usunięcia obrazu srebrnego w roztworze miedziowo-chromianowym czyli odbielenie.

Następnie ostrożnie podgrzewa się obraz żelatynowy w ciepłej wodzie tak aż powstaje żelatynowy relief.

Relief powstaje wskutek zgarbowania żelatyny w różnym stopniu w różnych partiach obrazu (w miejscach ciemnych – żelatyna zgarbuje się całkowicie; w światłach prawie wcale). w miejscach zgarbowanych żelatyna pęcznieje najmocniej.

Następnie wilgotny papier pokrywa się farbą drukarską za pomocą grubego pędzla. Farba najbardziej przylega do miejsc najsilniej zgarbowanych, napęczniała żelatyna nie przyjmuje farby.

Oskar Barnack skonstruował prototyp aparatu fotograficznego z jej wykorzystaniem.

W 1925 roku firma Leitz w oparciu o prototyp Barnacka rozpoczęła przemysłową produkcję aparatu o wielkości klatki 24 x 36 mm pod nazwą Leica. W roku 1928 powstał pierwszy aparat z lustrem stałym, czyli lustrzanka. Był to dwuobiektywowy Rolleiflex (6 x 6 cm). w 1933 roku firma Ihagee wyprodukowała pierwszą jednoobiektywową lustrzankę o nazwie Exakta (4,5 x 6 cm).

W 1935 roku firma Kodak wprowadza do sprzedaży pierwszy film barwny. Prototyp pierwszego aparatu elektronicznego powstał w 1976r. (Kodak). Pierwszy elektroniczny aparat do powszechnego użytku (Mavica), który zapisywał obraz na nośnikach magnetycznych zaprezentowała firma Sony w roku 1981.

A co w Polsce? Pierwsze wzmianki o wynalazku fotografii szybko dotarły do Polski, na początku 1839 roku pojawiły się pierwsze artykuły na ten temat. Początki fotografii polskiej związane były z rozwojem ekonomicznym i kulturalnym zaborów, a fotografowie pochodzący z ziem polskich działali w największych ośrodkach kulturalnych tamtych czasów.

Pierwsze talboty wykonał już w 1839 roku inżynier gubernialny z Kielc – Maksymilian Strasz. w 1856 roku ukazał się opracowany przez niego i wielokrotnie wznawiany podręcznik na temat fotografowania.

Najstarsze zachowane dagerotypy pochodzą już z 1839 roku i są dziełem Andrzeja Radwańskiego. Najważniejszym fotografem polskim XIX wieku uważa się Karola Beyera, działającego w Warszawie od 1845 roku. Wykonywał zdjęcia w różnych technikach: kolodionu, stereoskopu, ambrotypii, a także carte de visite. Był wybitnym portrecistą, który osiągnął poziom europejski, o czym świadczą chociażby jego psychologiczne portrety. Był także pionierem fotografii naukowej i krajoznawczej. Jego współpracownikami byli Marcin Olszyński i Konrad Brandel.

W 1891 powstał Klub Miłośników Sztuki Fotograficznej we Lwowie (przekształcony potem na Lwowskie Towarzystwo Fotograficzne). w ten sposób kształtował się ruch fotografii artystycznej skupiony wokół Henryka Mikolascha, Józefa Świątkowskiego, Rudolfa Hubera i in. Klub rozpoczął wydawanie od 1895 roku „Przeglądu Fotograficznego” - pierwszego na terenach polskich miesięcznika poświęconego fotografii.

Boulevard du Temple sfotografowany przez Louisa Daguerre w 1838 roku jest pierwszą fotografią przedstawiającą człowieka. Czas naświetlania wynosił kilkanaście minut, a współcześni fotografowie podejrzewali, że wynajął on dwie osoby do odegrania tej scenki.

W 1861 roku szkocki fizyk James Maxwell wykonał pierwsze kolorowe zdjęcie, naświetlając trzy płyty – po jednej dla koloru niebieskiego, czerwonego i zielonego przez filtry w odpowiednich kolorach. Trzy zdjęcia zostały potem wyświetlone trzema projektorami przy użyciu filtrów o tych samych kolorach, dając wspólnie pełnokolorowy obraz. Metodę nazwano „separacją kolorów”.

XX wiek to był wiek fotografii. Fotografia uwieczniła życie społeczne, polityczne i gospodarcze.

W 1901 powstało Warszawskie Towarzystwo Fotograficzne, dotarły do Polski idee i estetyka piktorializmu, który był pierwszym europejskim ruchem fotografii artystycznej, świadomie odwołującym się do malarstwa, rysunku i grafiki o impresjonistycznym, potem secesyjnym i ekspresjonistycznym charakterze

najczęściej w formule tzw. technik szlacheckich. Technika się udoskonalała i pod koniec XIX w. rozwijała się także fotografia prasowa. Za pierwszego polskiego fotografa prasowego uważany jest Konrad Brandel, który w 1881 skonstruował „fotorewolwer” do zdjęć migawkowych, jednak bardziej nowoczesne prace m.in. z Egiptu wykonał Łukasz Dobrzański. Reportaż fotograficzny i jego odmiany reprezentujące fotografię dokumentalną i społeczną

przez piktorialistów nie był uważany za sztukę. Ten rodzaj fotografii uprawiano od końca lat 20. za pomocą małoobrazkowych aparatów, jak Leica. Stosowano ostro rysujące obiektywy. Ale tego typu fotografia z różnych powodów nie rozwinęła się w Polsce, tak jak np. w Niemczech czy Czechosłowacji. w Polsce fotografia dokumentalna miała dwa nurty. Pierwszy przeznaczony była dla ówczesnej prasy popularnej i przedstawiała wydarzenia polityczne w kontekście społecznym. Drugi nie był skierowana do masowego odbiorcy, istniał tylko jako przejaw pracy czysto twórczej i artystycznej

Okres po II Wojnie Światowej nie był dla fotografii i twórczości o charakterze eksperymentalnym pomyślny, ale pozycja fotografii w kulturze socjalistycznej była znacząca. Istniały trzy nurty w zakresie socrealizmu: o formie klasycystycznej piktorialny i reporterski reprezentowane przez Hermanowicza, Hartwiga, Obrąpską, Jerzego Strumińskiego i wielu innych. Od II połowy lat 50-tych do 1981 zaistniał nurt awangardowy. Najbardziej nowatorskie prace wykonał Zdzisław Beksiński, przypominające międzywojenny surrealizm, wykorzystując w nich fotografię amatorską i zniszczone negatywy, tworząc ekspresjonistyczne beztytułowe kolekcje. Innym twórcą był Bronisław Schlabs, który uważał, że przyszła twórczość należeć będzie do abstrakcji i wszystkie prace realizował działając na pograniczu fotografii, grafiki i malarstwa. z kolaży korzystał też Jerzy Lewczyński. Beksiński, Schlabs i Lew-

czyński posługiwali się szeroko kolażem, preparowali negatywy, łamali bariery między fotografią i malarstwem, szukali niekonwencjonalnych motywów. Najważniejszą manifestacją tej nieformalnej grupy był pokaz zamknięty w Gliwickim Towarzystwie Fotograficznym z 1959 r. określony mianem Antyfotografii. W końcu lat 50. i 60. ukształtował się styl na poły piktorialno – nowoczesny, który swą koncepcją wpłynął na wielu polskich fotografów szczególnie w zakresie fotografii pejzażowej.

Przełom w polskiej fotografii nastąpił między 1968 a 1971 r., kiedy pod wpływem pop-artu i opozycyjnych do niego idei „dematerializacji przedmiotu sztuki” i konceptualizmu wielu twórców przeszło do twórczości fotomedialnej w obrębie filmu eksperymentalnego, fotografii i wideo. Na fali tych przemian powstała grupa Łódź Kaliska. Kresem polskiego fotomedializmu było ogłoszenie stanu wojennego.

Warto także wspomnieć, że od lat 60-tych aż do chwili obecnej działa, sięgając do koncepcji „fotografii ojczystej” i krajoznawczej Kielecka Szkoła Krajobrazu Pawła Pierścińskiego. Twórcy szukają zazwyczaj krajobrazu naturalnego, nietkniętego ręką człowieka, jednak członkowie Szkoły dokumentowali zmiany, jakie w pejzaż wprowadza człowiek czerpiący z ziemi plony. Wiedzieli doskonale, że rolnicze ślady na polach są nieodłącznym elementem ziemi świętokrzyskiej nadając rys i charakter tym terenom. Byli ponadto związani z konkret-

Pierwsza panorama Warszawy „360 stopni” jest przypisywana warszawskiemu fotografowi Karolowi Beyerowi. Składa się z 12 zdjęć o wymiarach 20x26 cm i stanowi znaczące w skali światowej osiągnięcie w dziedzinie fotografii. Zdjęcia wykonane zostały techniką mokrej płytki koloidalnej. Panoramę w animacji flash można zobaczyć pod adresem: <http://www.eu3d.com/beyerintrop1.htm>

nym regionem, a nie wędrowali po kraju lub świecie w poszukiwaniu plenerów. Rodzący się nurt nazwał się nam określeniem wybitny krytyk fotografii, Jan Suderland w 1963 roku. Dostrzegł on, podobnie jak wielu innych badaczy w tamtym okresie, niezwykłą poetykę i rozpoznawalną estetykę zdjęć świętokrzyskich fotografów.

Główne nurty artystyczne

Sztukę XIX wieku najogólniej charakteryzują pojęcia - realizm i impresjonizm.

Realizm zrodził się na początku XIX wieku, zakładał wierne i bezpośrednie odtwarzanie wyłącznie rzeczywistości postrzeganej zmysłowo. w praktyce realizm oznaczał przede wszystkim podejmowanie tematyki współczesnej z tendencją do ukazywania niskich i pospolitych stron życia społecznego. Realści pragnęli przedstawiać życie w sposób prosty, obiektywny i dostępny wszystkim. Wprowadzili do sztuki szereg nowych tematów, uważanych dotąd za „plebejskie”. Oprócz scen rodzajowych z życia niższych warstw społecznych tworzyli również znakomite pejzaże.

Impresjonizm skupiał się na powierzchowności, ulotności chwili, nastroju, oświetlenia, czy kąta widzenia. Dążyli do oddania zmysłowych, ulotnych momentów – „złapania uciekających chwil”.

Artyści tamtego okresu, wywodzący się w głównej mierze z arystokracji, przywiązani do tradycyjnego rozumienia sztuki nie byli zachwyceni pojawieniem się fotografii, uważali ją za zwiastun upadku sztuki wysokiej. Twierdzono, że narodziny fotografii oznaczają koniec malarstwa. Obawiano się przede wszystkim, że fotografia obali tradycyjną sztukę przez to, że będzie dostępna dla mas. Początkowo fotografia wzorowała się na malarstwie. Malar-

skie przedstawienia ludzi niskiego pochodzenia, przyziemnych czynności czy swobodne pozy bohaterów początkowo były krytykowane przez szerszą publiczność. Tematykę, którą zajmowało się malarstwo realistyczne zaczęła podejmować także fotografia. Również impresjoniści zainteresowali się nowym medium. Malarstwo teoretycznie dominowało nad fotografią gdyż ona zapożyczała od niego wykorzystanie światła czy kadry i pozy. Jednak fotografii nie stawiano takich wymagań jak malarstwu i fotografowie mogli pozwolić sobie na eksperymenty. Zaczęto interesować się niezwykłą możliwością zatrzymania czasu.

Od początku istnienia fotografii rozwijały się w jej obrębie główne, obecne do dziś, nurty: fotografia portretowa, fotografia artystyczna, fotografia krajozobowa, fotografia architektury i martwych natur, fotografia reporterska i dokumentacyjna oraz wiele pochodnych, np. fotografia lotnicza (w swych początkach „balonowa”), wojenna czy reklamowa.

Fotografowie szybko podzielili się na dwie grupy – „dokumentalistów” i „postępowców”. Pierwsi uważali, że fotografia jest sztuką dokumentacyjną, a jej charakterystyczną cechą jest mechaniczność zapisu, jego obiektywizm. Drudzy uważali, że fotografia jest niezależną dziedziną sztuki, lecz blisko spokrewnioną z malarstwem i grafiką. Fotografowie „postępowi” tworzyli zgodnie z obowiązującymi w sztuce trendami – impresjonizmem, secesją, symbolizmem, modernizmem; szukając nowych środków wyrazu. Należeli do nich przedstawiciele ruchu piktorialistycznego, pręźnie rozwijającego się po obu stronach Atlantyki, który zapoczątkował fotografie artystyczną.

Piktorializm

Piktorializm to nurt w fotografii artystycznej zapoczątkowany około 1885 w Anglii, który zanikł po 1914 roku, wyparty przez modernizm.

Piktorialiści dążyli do nadania zdjęciom „artystycznego” charakteru malarstwa i grafiki. Przywiązywali dużą wagę do wpływu, jaki artysta miał na wygląd odbitki. Większość zdjęć była czarno-biała lub w odcieniu sepii. Fotografowano z użyciem obiektywów o „miękkiej” ostrości i filtrów. w ciemni manipulowano obrazem. Piktorialiści zerwali z mechanicznym procesem pozytywowym, a fotografie utrwalali często używając tak zwanych „technik szlachetnych” - gumy, oleju, bromoleju i przetłoku. Od 1898 roku używano papierów o nierównej powierzchni, a niektórzy artyści dodatkowo niszczyli mechanicznie powierzchnie odbitek. w rezultacie fotografie piktorialne były zbliżone charakterem do malarstwa, rysunku czy grafiki i oddawały, według hasła w Encyklopedii Britannica z 1911 r., „osobiste odczucia artysty”.

Piktorialiści skupiali w swoich szeregach twórców impresjonistycznych i secesyjnych. Stosowali wiele fotograficznych trików, takich jak wielokrotne naświetlanie i fotomontaże.

Jednym z największych mistrzów piktorializmu był Robert Demachy, paryski bankier, z zamiłowania malarz i fotograf. Atakowany był często przez krytyków za skrajne wyrafinowanie swoich fotografii i zbyt swobodne manipulowanie obrazem. w Stanach Zjednoczonych pod wodzą Alfreda Stieglitza działali artyści spod znaku Photo Secession. w Europie „Wiedeński Trójlistek”, paryski Photoclub. w Polsce działali między innymi: Henryk Mikołaj - jeden z pionierów barwnej fotografii, techniki gumowej, związany z Lwowem oraz Jan Bułhak.

Współcześnie idee piktorializmu wróciły pod hasłem „modern piktorializm”, z tą różnicą, że miejsce technik szlachetnych zajęła fotografia cyfrowa. Kierunek został zapoczątkowany i rozwijany przez fotografa, Mieczysława Wielomskiego, początkowo w ramach formacji fotograficznej „Landskapiści”.

Robert Demachy „Walka”, fotografia w technice „gumy”, opublikowana w 5 numerze „Camera Work”, w styczniu 1904 r.

George Seeley „Czarna misa”, fotografia opublikowana w 20 numerze „Camera Work”, w 1907 r.

Jan Bułhak - brak danych

Robert Demachy - O zwykłej odbitce, tłumaczenie i przedmowa - Tomasz Mościcki
<http://wojciechromanski.com/piktorializm.php>

Impresjonizm

(fr. impressionisme < łac. impressio 'odbicie', 'wrażenie') – nurt w sztuce europejskiej, a później także amerykańskiej, który został zapoczątkowany przez grupę paryskich artystów studiujących w Atelier Gleyère oraz w Académie Suisse w drugiej połowie XIX wieku.

Za początek impresjonizmu uznaje się i wystawę grupy artystów zorganizowaną w atelier fotograficznym Nadara w 1874 roku.

Charakterystyczną cechą malarstwa i rzeźby impresjonistycznej było dążenie do oddania zmysłowych, ulotnych momentów, oddanie zmienności gry światła – „złapania uciekających chwil”. Nazwa kierunku została ironicznie nadana przez krytyka sztuki oraz dziennikarza Louisa Leroy i pochodzi od tytułu obrazu Claude'a Moneta Impresja, wschód słońca.

Duży wpływ na impresjonistów miało wynalezienie i upowszechnienie się fotografii. Artyści zdali sobie sprawę, że malarstwo nie może równać się z fotografią pod względem dokładności odwzorowania detali. Zauważyli również, że często przypadkowa, pozornie niechlujna struktura kadrów oraz przeświecenia i aberracje chromatyczne występujące w fotografii amatorskiej oddają lepiej nastrój chwili niż wystudiowane reguły kompozycji i kolorystyki tradycyjnych obrazów. Wzorując się na zdjęciach zaczęli oni w podobny sposób komponować swoje obrazy: ich kompozycje były otwarte, często stwarzały wrażenie przypadkowych wycinków całości. Postaci, czy drzewa ucięte w połowie, wywołały prawdziwą rewolucję na salonach. Fotografujący impresjoniści tworzyli nurt „piktorialny”

Secesja

Secesja – styl w sztuce europejskiej ostatniego dziesięciolecia XIX wieku i pierwszego XX wieku. Istotą secesji było dążenie do stylowej jedności sztuki dzięki łączeniu działań w różnych jej dziedzinach, a w szczególności rzemiosła artystycznego, architektury wnętrz, rzeźby i grafiki. Charakterystycznymi cechami

Modernizm obejmuje kierunki:

Druga połowa XIX w.

- impresjonizm
- neoimpresjonizm
- postimpresjonizm
- symbolizm
- nabizm

Przed II wojną światową

- secesja
- fowizm
- ekspresjonizm
- kubizm
- futuryzm
- konstruktywizm
- suprematyzm
- rajonizm
- surrealizm
- neoplastycyzm

Po II wojnie światowej

- abstrakcyjny ekspresjonizm
- informel
- taszyzm
- hard edge painting
- geometria strachu
- Arte Povera
- color field painting
- rzeźba kinetyczna
- minimalizm
- abstrakcja
- pop art
- sztuka konceptualna
- spacializm

mi stylu secesyjnego są: płynne, faliste linie, ornamentacja abstrakcyjna bądź roślinna, inspiracje sztuką japońską, swobodne układy kompozycyjne, asymetria, płaszczyznowość i linearyzm oraz subtelna pastelowa kolorystyka.

Szczyt popularności stylu secesyjnego przypada na rok 1900 - Wystawę światową w Paryżu. w drugiej połowie lat 90. styl rozprószył się w całej Europie, czego efektem było wykształcenie się narodowych odmian stylu. Artyści secesyjni byli wszechstronni, zajmowali się wieloma dziedzinami sztuki, w tym fotografią.

Modernizm

Modernizm, zwany też sztuką nowoczesną (modern art) to umowny okres w dziejach sztuki, obejmujący wiele kierunków, którego ramy czasowe wyznacza się od lat 60-tych XIX wieku (impresjonizm) do lat 70-tych XX wieku (konceptualizm). To na całym świecie czas rewolucji w sztuce i eksperymentowania.

Na początku XX wieku pojawiły się nowe nurty i idee w sztukach wizualnych. Przemiany objęły również fotografię, zastępując „starym malarstwem” piktorialistów „prostolinijnością” modernistów.

Od wczesnych lat XX wieku amerykańska fotografia zdominował Alfred Stieglitz, który przyczynił się wydatnie do akceptacji przez krytyków około 1910 roku współtworzonej przez siebie grupy „Photo-Secession”. Po I wojnie światowej utrzymywał wpływy dzięki własnym fotografiom oraz pracom swoich podopiecznych (miedzy innymi Paula Stranda, Edwarda Westona, Ansel Adamsa), które prezentował w swoich nowojorskich galeriach. Fotografie Sterlitz'a zawsze były „czyste”, jak zaczął je określać w 1913 roku – nie poddane

manipulacją w ciemni za wyjątkiem kadrowania, doświetlania i plamkowania. Równie „czyste” były fotografie Paula Stranda, Charlesa Sheelera i Mortona Schamberga. Poparcie Sterlitz'a dla ich ostrych, abstrakcyjnych motywów natur i motywów architektonicznych uczyniło z nich, w oczach krytyków „Trójcę”, której fotografie dorównywały wartością artystyczną malarstwu kubistycznemu. Ich zdjęcia nie były pojedynczymi eksperymentami (jak np. prace Alvina Langdona Coburga), ale podstawą do dalszych modernistycznych poszukiwań. Zapoczątkowali oni modernistyczną sztukę fotografii.

„Trójca” zastąpiła piktorialistyczne wizje ostro ujętymi na fotografii detalami budynków i częściami maszyn – symbolami nowoczesności. Ich motywy zostały zniekształcone przez kadrowanie, nachylenie aparatu i niecodzienny punkt widzenia. Odrzucili malarski retusz fotografii na rzecz prostych technik ciemniowych.

Modernistyczne poszukiwania nowych technik i niesamowita pomysłowość artystów pozwoliły fotografom na nieograniczone eksperymenty. Ruchy awangardowe początku XX wieku najsilniej oddziaływały na wizję sztuki, stworzyły nową koncepcję dzieła sztuki, opartą na eksperymencie, nowych technikach, badaniu języka sztuki. Nowość i oryginalność stały się wartościami naczelnymi, charakterystyczna była też pogarda dla tradycji. Wiele kierunków próbowało stworzyć nową wrażliwość i nową sztukę, na miarę nowoczesnych czasów i nowoczesnego człowieka. Artyści poszukiwali nowych form sztuki (symbolizm, kubizm, sztuka dla sztuki), a także przyznawali sobie i sztuce niezależną i nadrzędną rolę w społeczeństwie. Fotografie były o wiele bardziej dynamiczne, mogły przekazać więcej informacji, przełamywały schematy kompozycyjne. Dały w późniejszym okresie jeszcze więcej możliwości wyrazu, poprzez fotomontaż.

Paul Strand
„Twin Lakes, Connecticut” 1916

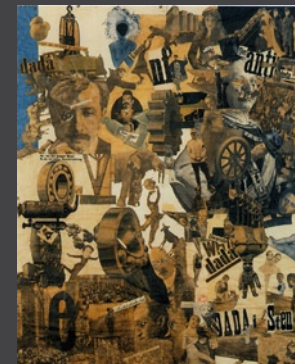
Charles Sheeler
„Dom w Dylestown – piecyk”
1917

László Moholy-Nagy
„Photogram” 1926

László Moholy-Nagy
„Tańczący duet siostr Olly i
Dolly” 1925r

Hannah Höch „Cut with the Dada
Kitchen Knife through the Last
Weimar Beer-Belly Cultural Epoch
in Germany”, 1919, kolaż, 90 x
144 cm

Kazimierz Podsavecki
“City the Mill of Life”, 1929

Modernizm pozwolił fotografii przeobrazić się w swoisty rodzaj sztuki, fotografowie zostali oficjalnie uznani za artystów, a eksperymenty fotograficzne były mile widziane.

Głównymi przedstawicielami nurtów modernistycznych byli między innymi: László Moholy-Nagy, Hannah Höch, Karel Teige, Kazimierz Podsavecki, Károly Escher, Trude Fleischmann

Symbolizm

Symbolizm – kierunek w poezji i sztukach plastycznych, powstały we Francji i Belgii w drugiej połowie XIX wieku, jako reakcja na naturalizm.

Po raz pierwszy nazwa symbolizm pojawiła się w 1886 r. w tytule manifestu programowego młodych poetów francuskich. Opublikował go w 1886 roku paryski dziennik Le Figaro. Tytuł manifestu: Le Symbolisme. Nazwa bardzo szybko rozpowszechniła się w całej Europie.

z Francji do Belgii, Niemiec, Skandynawii oraz Polski.

Symboliści pojmowali sztukę, jako swoisty język abstrakcyjnych znaków syntetycznych komunikujących o przeżyciach i emocjach artysty - środkiem ekspresji stał się symbol, skrót.

Symboliści rozpatrywali obraz niezależnie od rzeczywistości, był dla nich samodzielny, nie musiał się odnosić do niczego poza subiektywnością jego twórcy. Kolor i forma były rozumiane, jako wizualne ekwiwalenty myśli i wrażeń, choć nie zostały skryształowane w żaden formalnie jednolity styl jak np. niemiecki ekspresjonizm. Symboliści przeciwstawiali się dziewiętnastowiecznemu zapatrzeniu w naukę, mechanizacji i wzrastającemu materializmowi społeczeństw.

Fotografowie nadawali swym pracom subiektywny wyraz, pełen elementów z wyobraźni, która przekracza granice racjonalnego poznania.

Surrealizm

Surrealizm powstał w połowie lat dwudziestych XX w. na kanwie dadaizmu (dadaści przesunęli granice sztuki i umożliwili artystom swobodną wypowiedź; odrzucili tradycyjne pojmowanie sztuki i estetyki, za dzieła uznając przedmioty codziennego użytku, wytwory przypadku czy wręcz śmieci), często tworzone przez tych samych artystów.

Surrealiści stawiali sobie za cel zbadanie sfery nieświadomości, uważali bowiem, że człowiekiem rządzą siły niezależne od jego świadomego „ja” – byli zafascynowani hipnozą, pismem automatycznym, mediumizmem – jednym słowem zjawiskami, których badaniem zajęła się rozwijająca się w owym czasie psychoanaliza. Przypisywali ogromną rolę niepojętej wyobraźni, czerpali również z niektórych założeń romantyzmu. Pragnęli odnajdywać i kultywować cudowność, a także dramatyzować nawet pozornie zwyczajne wydarzenia. Duże znaczenie miał dla nich także element zaskoczenia, absurdu i nonsensu.

Wizje artystyczne fotografów były groteskowe, z pogranicza jawy i snu, halucynacji i fantazji, odsunięte od racjonalizmu.

Podczas wywoływania zdjęć korzystano z solaryzacji, rayogramy, czy podwójne naswietlanie papieru. Stosowano też kolaże.

Surrealistami byli Man Ray, Jacques – Andre Boiffard, Dary Maar, Vladimir Birgus.

Minimalizm

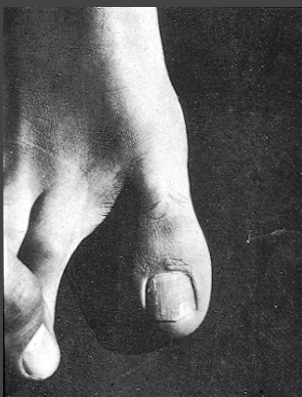
Minimalizm rozwinął się w sztuce pod koniec lat 60 XX wieku. Twórcy minimalizmu dążyli do ograniczenia w dziele środków plastycznych. Operowano jedynie uproszczoną bryłą i podstawowymi kształtami (okrąg, trójkąt, prostokąt) i gładkimi powierzchniami. Operowano wielkościami, skalą (powstawały tak często monumentalne obiekty). w dziełach tych wyeliminowano „ślad autorski” tworząc prace o anonimowej atmosferze. Tendencja ta odwoływała się do pierwotnych form architektury i fascynacji produkcją przemysłową.

Man Ray "Le violon de Ingres" 1924

Man Ray, solaryzacja, 1929

Jacques Andre Boiffard,
zdjęcie z serii Big Toe series, 1929

Powstawały w ten sposób obrazy o prostych podziałach np. modułowych lub całkiem gładkie, obiekty-rzeźby jako proste bryły, lub zestawy brył. Podobnymi założeniami kierowali się min konceptualiści.

Minimalizm to jeden z bardziej nowatorskich kierunków w fotografii. Poprzez ograniczenie form, eksponowano tylko bryłę i podstawowe kształty. Podobnie jak w malarstwie fascynowano się prostym podziałem kadru, brakiem koloru, czystą formą i estetyką obrazu. Fotografie minimalistyczne wzbudzały skojarzenia architektoniczne, były przepełnione harmonią, kojarzyły się często ze sterylnością. Autorzy fotografii minimalizmu dążyli do ograniczenia środków plastycznych, zwracali dużą uwagę na rozplanowanie przestrzeni kadru.

Konceptualizm

Marcel Duchamp uznawany za patrona konceptualizmu przesunął zainteresowanie artysty z procesu twórczego i dzieła na przedmioty gotowe, które stały się sztuką z woli fotografa, a nie dlatego, że przedstawiały walory estetyczne. Podkreślał rolę przypadku w procesie twórczym, jako czynnika decydującego. Początki konceptualizmu sięgają lat 60 XX w., a jego głównym założeniem jest wyeksponowanie koncepcji – idei dzieła sztuki. Konceptualizm był swoistą odpowiedzią na formalną i dekoracyjną estetykę minimalizmu, oraz na sam przedmiot, który odgrywa pierwszoplanową, najważniejszą rolę w pop-artcie. Na zdefiniowanie konceptualizmu zdecydował się R. Atkins, który powiedział, że polega on na „sprowadzeniu sztuki do czystych idei, w które nie ingeruje żadne rzemiosło artystyczne” (oznaczało to, że artyści konceptualni dają pierwszeństwo idei i jej przekształceniu w dzieło sztuki). Uciekano często od tradycyjnych form przekazu takich jak obraz, czy rzeźba

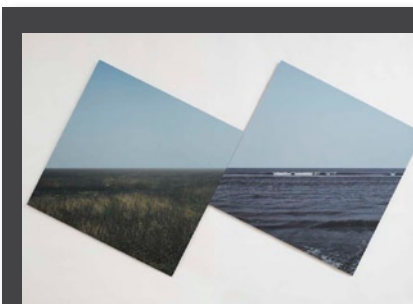
(nie odrzucano ich jednak). Uważano, iż nie jest ważne samo dzieło sztuki, większą rolę przykładano do samego procesu twórczego, a swoje prace prezentowano w formie filmów, fotografii, inscenizacji, happeningów, plócien wraz z zapisami słownymi lub matematycznymi wzorami mającymi wyrażać jakąś myśl. Przykładem są koncepcje Jana Dibbetsa – np. seria zdjęć przesuwającego się po podłodze promienia słonecznego. Rewolucja konceptualna lat 60. nie polegała jednak na zastąpieniu jednej techniki drugą, czyli malarstwa – fotografią. Polegała na zastąpieniu sztuki jako przedmiotu, sztuką jako ideą. w tej koncepcji postać materialna dzieła jest drugoplanowa, a wszystkie techniki artystyczne są równorzędne.

Abstrakcja

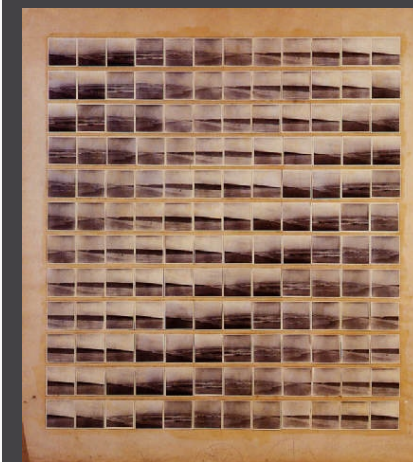
Abstrakcja w sztukach plastycznych to taka realizacja dzieła, w której jest ono pozbawione wszelkich cech ilustracyjności, a artysta nie stara się naśladować natury. Autorzy stosują różne środki wyrazu, dzięki którym „coś przedstawiają”. Sztuka abstrakcyjna jest nazywana sztuką niefiguratywną. Jest to sztuka bardzo różnorodna, w której występują odrębne nurty, czasem związane z jednym tylko artystą.

Fotografia abstrakcyjna wykorzystuje przedmioty i ich elementy do stworzenia zaskakujących i mało oczywistych obrazów fotograficznych, odrzuca koncepcje odzwierciedlenia rzeczywistości, dąży do stworzenia odrębnego autonomicznego świata barw i kształtów. Głównym celem w tym nurcie, w przeciwieństwie do konceptualizmu, jest zerwanie lub osłabienie związku łączącego fotografię z jej przedmiotem. Fotografie abstrakcyjne wymagają od odbiorcy interpretacji, intelektualnego zaangażowania i analizy. Odpowiedź na to, co przedstawia abstrakcja, jest równie trudna,

jak na każde pytanie o sens dzieła: w warstwie wizualnej przedstawia to, co widać jako linie, plamy i punkty, które można opisać, zmierzyć i sfotografować – a w warstwie znaczeniowej może mieścić się wszystko. Zarówno emocje, jak i koncepcje filozoficzne, zabawa formą i rozwiązywanie własnych problemów autora, o których nie chce (nie może lub nie potrafi) mówić wprost.

Jan Dibbets „Łąd i morze” 2007

Jan Dibbets „Łąd i morze” 2007

Postmodernizm

Postmodernizm - termin używany przez historię i krytykę sztuki do nazywania różnorodnych, czasem nawet przeciwstawnych stylów. W znaczeniu potocznym oznacza przede wszystkim tyle, co poawangardowy, zdystansowany w stosunku do awangardy, ale niekoniecznie z nią sprzeczny. Postmodernizm może być również rozumiany jako sprzeciw wobec koncepcji racjonalnego charakteru kultury i jej liniowego rozwoju.

Postmodernizm nie jest zwartym, jednolitym, planowo wykreowanym ruchem artystycznym, a nazwa „postmodernizm” powstała głównie po to, by odróżnić działania wielu grup artystycznych i stylów w sztuce, z których żadna nie zdobyła pierwszeństwa, od modernizmu. Często „bezstylowość”, brak jednego, wyróżniającego się trendu, jest uznawana za styl postmodernizmu.

Do kanonu postmodernistycznych chwytów należą interpretacja antroposfery jako gry, pastisz, cytaty (służący nie nobilitacji autora cytatu, ale będący elementem gry postmodernistycznego twórcy z odbiorcami dzieła), świadomość przyjętej konwencji (np. bohaterowie kreskówek wypowiadający uwagi o dubbingu), paradoksalne skojarzenia, dowolne komponowanie form i znaczeń (co określa się francuskim terminem *bricolage*), przywiązywanie uwagi do kontekstu, w którym dzieło się pojawia. Często pojawiającym się motywem w postmodernizmie jest niemożliwość dotarcia do pierwotnych źródeł, bezpośredniego zapisu rzeczywistości.

Początki postmodernizmu to połowa lat sześćdziesiątych, kiedy krytyk Frederic Jameson użył owego terminu w odniesieniu do zjawiska łączenia sztuki współczesnej z kulturą masową. Artyści, również fotografowie,

zaczęli wykorzystywać symbole codzienności, zacierając tym samym granicę między światem sztuki, a prawdziwym życiem. Główny przedstawiciel postmodernizmu - Andy Warhol czerpał garściami z kultury masowej przedstawiając w swoich pracach takie łatwo rozpoznawalne symbole, jak Myszka Miki, Coca-Cola czy puszka zupy Campbell's.

W fotografii powojennej, aż do czasów współczesnych, również widać tę mnogość form i nurtów oraz zamiłowanie do cytatu.

Sandy Skoglund „The Cocktail Party” 1992, praca uważana jest zarówno za instalację jak i fotografię.

Cindy Sherman „Untitled, Marilyn” 1982r. Cindy Sherman w swojej twórczości odnosi się do stereotypów kobiecości, korzystając z postmodernistycznych zapożyczeń.

Obecne dziedziny fotografii

Początek XXI wieku to szybki rozwój elektroniki i technik cyfrowych, a co za tym idzie fotografii cyfrowej. Nie tak dawno lustrzanka cyfrowa była niedostępna dla przeciętnych fotografów – teraz aparat cyfrowy jest wbudowany każdy telefon komórkowy, a lustrzanki cyfrowe występują w wielu odmianach, również określanymi jako „amatorskie”, w przystępnej cenie. Fotografia stała się ogólnie dostępnym sposobem wyrazu, a zdjęcie może zrobić każdy. W przypadku fotografii amatorskiej, jakość aparatu nie ma znaczenia. Jakość sprzętu fotograficznego czy dokładność oddania szczegółów na zdjęciu, dopracowana technika nie są także istotne w fotografii artystycznej – gdzie jak zawsze na pierwszym miejscu stoi wizja artysty. W fotografii komercyjnej, szczególnie tej używanej do złożonych projektów graficznych bardzo ważna jest wielkość zdjęcia, perfekcyjne oddanie szczegółów i dokładność.

Fotografia przenika się z grafiką komputerową, jest jej integralnym elementem. Powstało wiele firm sprzedających gotowe zdjęcia o różnorodnej tematyce do zastosowań komercyjnych. Zanika podział na amatorów i fachowców, na artystów i rzemieślników – fotografia artystyczna, komercyjna i amatorska uzupełniają się, czerpiąc z tych samych źródeł i korzystając z najnowszych nowinek technicznych. To generuje, obok istniejących od początku tej sztuki, nowe typy fotografii, a każdy z nich ma inne zastosowanie, sposób przygotowania, sposób podejścia do tematu.

Współczesna fotografia dzieli się na wiele rodzajów. Wyróżniamy min:

Portrety – portrety artystyczne, akty, ślubne, koncepcyjne, aranżowane, biznesowe, półreporterskie. Obecnie wykorzystuje się wiele technik fotograficznych i sposobu pokazania

osoby; od zdjęć realistycznych do symbolicznych, od zdjęć studyjnych po plenerowe, od surowych po manipulacje i półgrafiki. Portrety mają szeroki wachlarz zastosowań. Zdjęcia tego typu używane są zarówno w grafice, reklamie, jak i na użytek prywatny, jako ilustracje i obrazy, w fotografii ślubnej i biznesowej.

Przedmioty – fotografia przedmiotów, detali, abstrakcji, koncepcyjnych układów. Aby fotografować przedmioty i detale wykorzystuje się wiele technik fotograficznych i różnorodnego sprzętu, a także sposobu pokazania obiektu; od zdjęć realistycznych do symbolicznych. Od technik makro po reportaże. Zdjęcia tego typu używane są jako ilustracje, dokument, do użytku reklamowego, jako składowa projektów graficznych i jako obrazy samodzielnie egzystujące.

Dokument – klasyczny reportaż, dokument, fotografia prasowa, fotografia wojenna, zdjęcia sportowe, eventy biznesowe, fotografia ślubna. Fotografia reporterska utrwala obraz obiektywnej rzeczywistości. Ciekawostką jest to, iż nie da się wykonać dwóch takich samych zdjęć reporterskich. Wykorzystuje się wiele technik fotograficznych np. panoramowania. Do fotografii dokumentalnej należą fotografia reporterska, prasowa, ale niektórzy zaliczają także klasycznie pojmowany pejzaż, zdjęcia archiwizacyjne, np. architekturę – czyli wszystko, co dokumentuje rzeczywistość. Reportaż ma zastosowanie ilustracyjne, do użytku reklamowego, jako składowa projektów graficznych, jako cykl form wizualnego utrwalania historii. Istotnym faktem jest to, iż zdjęcia będące dokumentem reporterskim nie są chronione prawem autorskim. Poza fotografią ślubną i „eventową”, nie stosuje się ingerencji graficznej (retuszu, manipulacji) w zdjęcia. Należy tutaj zaznaczyć, że istnieje różnica między fotografią prasową a dokumentem,

często traktuje się je łącznie, chociaż nie są tym samym. w czasach obecnych zdjęcia wykonywane do gazet, powstają według bardzo szczegółowych zaleceń redakcji, rzadko coś rzeczywistego opowiadają, czy dokumentują. Fotografia reporterska wywodzi się z fotografii prasowej, ale rzadko jest samodzielnym dziełem, bezstronnym i niezależnym. Charakteryzuje się tym, że jest opowieścią o ludziach i świecie kreowanym przez nich. Jest reakcją na to, co się dzieje przed oczami fotografującego. w innych gatunkach fotografii często najpierw pojawia się myśl, pomysł, a dopiero później powstaje zdjęcie. Fotografia reporterska daje pierwszeństwo temu, co fotograf widzi.

Fotografia przyrodnicza - zgodnie z definicją FIAP jest to dziedzina fotografii *ukazująca żywe, nieoswojone zwierzęta i dziką roślinność w naturalnym środowisku, formacje geologiczne i szeroki wachlarz naturalnych zjawisk, od owadów po góry lodowe*. Fotografia przyrodnicza sensu stricto ma charakter dokumentacyjny i nie dopuszcza się w niej manipulacji. Natomiast w szerokim ujęciu możliwe jest użycie dowolnych technik oraz obróbki, gdyż celem nie jest dokumentowanie przyrody a inspirowanie się nią do tworzenia prac fotograficznych i graficznych.

Fotografia krajobrazowa – dziedzina fotografii, której centrum zainteresowania stanowi szeroko pojmowany krajobraz, czyli wycinek powierzchni Ziemi widziany z pewnego punktu. w fotografii krajobrazowej wykorzystywanych jest wiele technik fotograficznych i bardzo różnorodny sprzęt. Fotografia ta ma zastosowanie ilustracyjne, do użytku reklamowego, jako składowa projektów graficznych i wiele innych.

Niektórzy wydzielają jeszcze **fotografię nocną**, ze względu na brak prawidłowego oświetlenia, lub jego całkowity brak.

Fotografia a grafika komputerowa

Dość żywo komentowanym tematem jest obecność komputera przy obróbce zdjęć. w użyciu dominują aparaty cyfrowe, a sporo fotografów skanuje swoje prace z klisz i poprawia je za pomocą programów graficznych. Zdjęcia są składnikiem grafiki, co widać głównie w branży reklamowej. Nie można jednoznacznie stwierdzić, że zdjęcia modyfikowane graficznie są lepsze lub gorsze od tych surowych. Ciężko jest także ustalić granicę – do kiedy jest to zdjęcie, a od kiedy grafika. Jeszcze za czasów fotografii analogowej popularne były fotomontaże, fotografia manipulowana, wycinanie z klisz fragmentów, naświetlanie z modyfikacjami i inne zabiegi, mające na celu „upiększenie” zdjęcia. Nikomu nie przychodziło wtedy na myśl oceniać wartość estetyczną dzieła poprzez pryzmat użytej techniki. o fotografii cyfrowej nie można tego niestety powiedzieć. Twórcy bardzo często narażają się na żarliwą krytykę ze strony przeciwników programów graficznych – dla nich nie liczy się efekt uzyskany przez autora, nie ważne jest przesłanie czy wartość artystyczna zdjęcia, istotne jest tylko to, że fotograf nie pokazał „surowego” obrazu, takiego jaki został utrwalony na matrycy aparatu. z jednej strony – rzecz gustu, ale wydaje się, że ważniejszy jest pomysł od techniki realizacji. Trudno zrozumieć dlaczego użycie programu graficznego jest złe, a użycie technik fotomontażu i obróbki z czasów fotografii analogowej dobre. Ponadto dla jednego twórcy ważny jest sam proces tworzenia, dla drugiego efekt tego procesu. Całkowita krytyka cyfrowej ingerencji w zdjęcia bardzo często zakrawa na snobizm. Problem jest dość trudny i niejednoznacznie definiowany. Dla jednych manipulacją będzie zmiana połowy fotografii za pomocą aplikacji graficznej, dla

innych sam fakt wywołania RAW-a. Jedni nie tolerują usunięcia ze zdjęcia paprochów, które przyczepiły się do matrycy, inni będą w pełni akceptować całkowite „przerobienie” modelki na zdjęciu. Ciężko jest teraz określić granicę, od której zaczyna się ingerencja graficzna w fotografię. Należy dodać, że w niektórych typach fotografii modyfikacje są bardziej lub mniej dopuszczalne. Na pewno nie należy przerabiać zdjęć reporterskich, mających na celu pokazanie rzeczywistości w takim stanie, w jakim istnieje ona naprawdę. Wystarczy, że sam fotograf manipuluje rzeczywistością dobierając selektywnie to, co chce pokazać na zdjęciu, a co ukryć. Dopuszczalne są korekty w fotografii reklamowej, aczkolwiek w stopniu nie wpływającym na zmianę rzeczywistego wyglądu fotografowanego obiektu. w zdjęciach koncepcyjnych, artystycznych modyfikacje i manipulacje są stosowane często, będąc integralną częścią tworzonego dzieła.

Fotografia cyfrowa dała o wiele większe możliwości wyrazu twórczego niż analogowa.

Bibliografia

Pisząc artykuł korzystaliśmy z wielu źródeł. Miedzy innymi ze stron internetowych:

<http://www.britannica.com/>

<http://pl.wikipedia.org/>

<http://en.wikipedia.org/>

<http://www.rleggat.com/photohistory/>

http://www.wici.info/News,w_jaki_sposob_fotografia_zmienila_rozumienie_sztuki,11447.html

Oraz książek:

„Fotografia XX wieku” wydawnictwa Tashen

„Słynne Zdjęcia i ich historie” Cześć I, Hans-Michael Koetzele

„Wielka księga fotografii” Anne H.Hoy

„Sztuka Świata. Leksykon” wydawnictwa Arkady

„Triki w fotografii” Alfred Ullmann

Przed wszystkim dokonana się demokratyzacja tej dziedziny sztuki. Niemal każdego stać na aparat, nie trzeba wydawać pieniędzy na zakup i wywołanie klisz, co w połączeniu z powszechną dostępnością komputerów daje szerokie pole do popisu wszystkim zainteresowanym robieniem zdjęć. Jest też druga strona medalu - technika cyfrowa jest bezlitosna dla miernych autorów. Nieudolna obróbka fotografii zostanie wychwycona bardzo szybko. Poza tym konkurencja jest silna jak nigdy przedtem - dobrych fotografów jest mnóstwo, aby zaistnieć „na szerszych wodach” potrzeba wiele pracy i poświęceń, sukces nie przyjdzie tylko dlatego, że posiadamy aparat i potrafimy wcisnąć spust migawki.

Umiejętne użycie technik cyfrowych pozwala uzyskiwać efekty niemal nieosiągalne dla fotografii analogowej - jak choćby panoramy kołowe czy „hdr-y”. Jedynym ograniczeniem dla twórcy jest dziś on sam, a granice wyznacza mu tylko jego wyobraźnia.

